

[ASSAIG](#)

El paradís líric de Maria Àngels Anglada

Des de la privacitat, amb la passió lectora i l'estudi dels clàssics, Anglada es va anar creant una tradició literària pròpia, de base poètica i amb una alta exigència formal

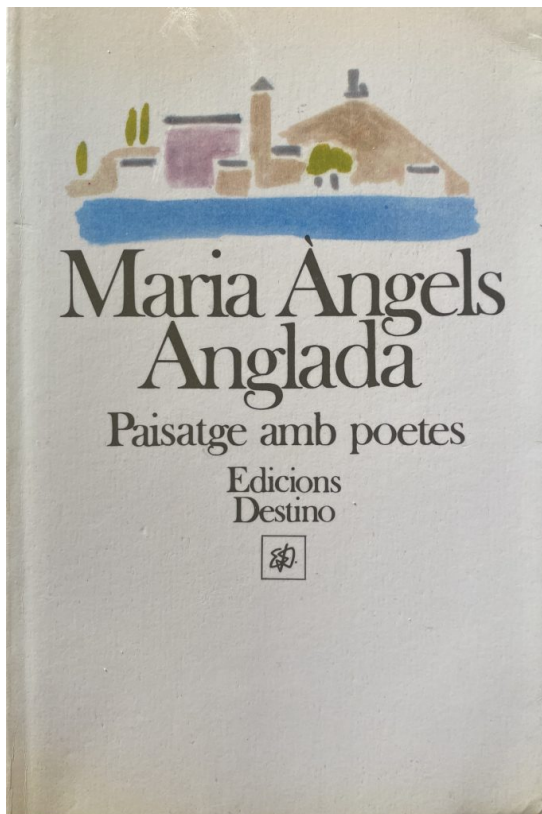
— Jordi Puntí

19/01/2023 [Faves Tendres #155](#)

L'any 1994, **Maria Àngels Anglada** va publicar la novel·la *El violí d'Auschwitz*, amb gran èxit de lectors i de crítica. La història del luthier que, al camp de concentració d'Auschwitz, era obligat a construir un violí que sonés com un Stradivarius, víctima d'una juguesca a vida o mort feta per dos nazis, aconseguia l'equilibri just entre el context històric, l'emoció i l'esquer d'uns fets tan vibrants com esfereïdors. Ho feia, a més, amb una contenció estilística que l'allunyava del sentimentalisme i li permetia ressaltar el pes de la memòria i la cultura a l'hora d'evitar que es repeteixin brutalitats barbàriques com l'extermini jueu.

Al llarg dels anys, *El violí d'Auschwitz* s'ha traduït a divuit llengües i ha rebut l'atenció de milers de joves com a lectura escolar. De vegades penso que, de manera involuntària, també va obrir camí per a un subgènere que no li fa justícia: les novel·les de camp de concentració —no assajos, o memòries—, sovint basades en històries reals, però sense tants recursos per evitar la sensibleria. Són aquells títols que intueixes d'una hora lluny, com ara *Las brujas de Auschwitz*, *La cançió de Auschwitz*, *La chica que escapó de Auschwitz*, *Les maletes de Auschwitz* o *El maestro de Auschwitz*, entre moltes altres, i la pitjor de totes, *El noi del pijama de ratlles*, que té lloc, esclar, a Auschwitz.

Sigui com sigui, fa la impressió que *El violí...* va tenir un doble efecte contradictori per als llibres de Maria Àngels Anglada. D'una banda li va donar una visibilitat popular que fins aleshores no tenia, i de l'altra —vist amb la perspectiva dels anys— potser ha acabat simplificant el gruix d'una obra exigent, culta, elegant, que va créixer tant en la ficció com en la poesia, l'assaig i la traducció, i sempre molt coherent. Anglada va néixer a Vic el 1930, en una família de gran arrelament a la ciutat, els D'Abadal, i va estudiar Filologia Clàssica a la Universitat de Barcelona; allà va conèixer el que seria el seu marit, company d'estudis, i un cop casats, després d'uns anys a Barcelona, van anar a viure a Figueres, on va fer classes de llatí i grec.

Coberta de 'Paisatge amb poetes' de Maria Àngels Anglada

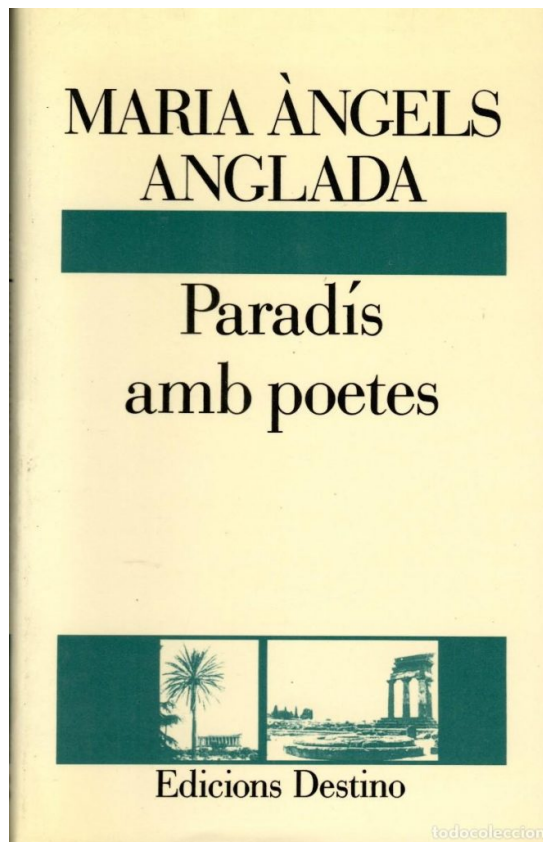
Aquesta atracció per la cultura clàssica, combinada amb múltiples viatges a Grècia i Itàlia, travessa tota la seva obra, sovint conjugada amb aspectes relacionats amb el

estil delicat i minuciós, de paraula justa i sempre significada, a vegades disfressa l'impuls de fons que mou el que escriu: una consciència de la memòria i del lloc, com ha destacat Francesc Codina, que es posen al servei d'un compromís viu i combatiu davant les injustícies socials i el destí dels pobles. Pensem per exemple en *Quadern d'Aram* (1997), novel·la breu que se centra en les matances i deportacions del genocidi armeni, a través de la mirada d'un noi que ha pogut fugir amb la seva mare, i que llegida avui hi ressona la crisi humanitària dels fluxos migratoris al Mediterrani, així com el biaix tèrbol en les postures polítiques de Turquia.

Maria Àngels Anglada no va publicar el seu primer llibre de poemes, *Diptic*, compartit amb Núria Albó, fins als 42 anys, quan va poder descarregar-se una mica de les obligacions familiars de pujar tres filles. El volum inclou un poema, "Una resposta", que ho explica molt bé:

Ja ho sé: els poetes-pares
Fan bells poemes quan els neix un fill.
També per a mi hauria estat una joia,
Quan vaig florir d'infants, cisellar versos,
Però era una altra la feina: panteixava
per donar-los la vida, aquest llarg somni.

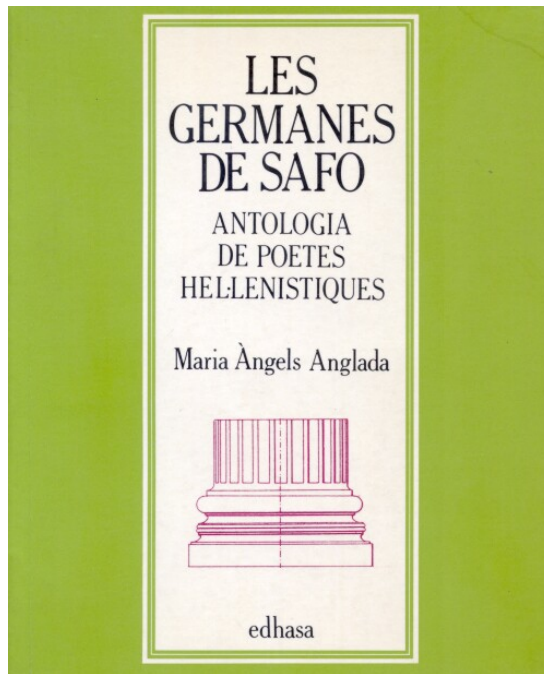
Des de la privacitat, amb la passió lectora i l'estudi dels clàssics, Anglada es va anar creant una tradició literària pròpia, de base poètica i amb una alta exigència formal, que la va enriquir literàriament fins a la seva mort, el 23 d'abril de 1999. Avui dia una gran part de la seva obra continua viva, o com a mínim latent, i no ha perdut gens d'actualitat. *El violí...* es manté com a lectura escolar. Els últims anys L'Avenç n'ha reeditat dues novel·les importants, *Les Closes* (premi Josep Pla 1974) i *Sandàlies d'escuma* (premi Lletra d'Or del 1985), i el 2009 Edicions Vite!la va recollir en un volum la seva *Poesia completa*. A més, en aquestes dues dècades s'han editat reculls d'articles seus i diversos estudis sobre la seva obra, així com volums de converses, homenatges i semblances biogràfiques, i se li han dedicat exposicions.

Coberta de 'Paradís amb poetes' de Maria Àngels Anglada

Potser perquè d'entrada poden semblar més complexos, hi ha tres títols que dins del llegat de Maria Àngels Anglada han quedat una mica oblidats, i tanmateix en molts aspectes reproduïen nítidament la seva veu literària. *Paisatge amb poetes* (Destino, 1988) i *Paradís amb poetes* (Destino, 1993) en el fons són dos llibres de poesia disfressats d'assaig. L'autora es fixa en els territoris de la cultura clàssica que tant l'han influït —Roma al primer títol i Grècia al segon— per traçar un itinerari per les seves ciutats i els poetes que hi viuen o hi han nascut, sobretot de finals del segle XIX i els primers anys del XX. Les veus més reconegudes conviuen amb les de poetes locals, i les citacions dels seus versos conviden Anglada a traduir-los al català, en versions acurades. En alguns casos, a més, els acaba amb autors catalans. A Venècia, els versos de Diego Valeri ressonen en uns altres de Joan Teixidor; a Florència, un poema de Carlo Bertocchi n'hi recorda un de Gabriel Ferrater però "més serè, menys trist". Bertocchi fa: "... tornada una nena, / la meua ànima, dintre, és com / un pinyol de préssec, la meua vida / res més, sense polpa, rugosa". I Ferrater: "... i em fa / fred de mirar-me, un dia més, pinyol / tot salivat, pelat de polpa, fora nit". En el seu recorregut també hi ha lloc per a Pasolini a Roma, Bassani a Ferrara, Montale a Milà...

A *Paradís amb poetes*, l'exercici és similar, amb la diferència que Anglada fa el viatge físic, es passeja pels paisatges que es coneix de memòria, i aquí el ressò de la tradició clàssica és més fort, amb les figures de la mitologia que ha estudiat i divulgat al llarg dels anys. Tot el periple, doncs, esdevé més personal i més vitalista, amb l'erudició més matisada per l'experiència. També hi ha la petja de la cultura catalana, amb referències al mestratge de Carles Riba que es barregen amb els

Coberta de 'Les germanes de Safo' de Maria Àngels Anglada

El tercer llibre, *Les germanes de Safo* (Edhasa, 1983), és un complement ideal a aquestes dues lectures. Es tracta d'una "antologia de poetes hellenístiques", editada, traduïda i amb notes de Maria Àngels Anglada, que és una joia, començant pel disseny tipogràfic de la pàgina que en va fer Josep M. Pujol. Es va publicar en una col·lecció de vida breu, "La Garba", dirigida per Marta Pessarrodona, i sorprèn que avui dia calgui fer molts esforços per trobar-ne un exemplar (se'n va fer una reedició a La Magrana, l'any 2000, també exhaurida).

Amb una àmplia introducció de la mateixa Anglada, el llibret recull epigrames de quatre poetes del segle IV aC: Ànite de Tegea —de qui es conserva una obra més àmplia i diversa que la de Safo—, Erinna de Telos, Mero de Bizanci i Nossis de Locres. A continuació, Anglada hi reuneix una sèrie d'epigrames de poetes masculins o anònims dedicats a elles i a Safo, i encara ho completa amb uns quants versos que mostren escenes de la vida quotidiana de les dones a l'època. Tots ells en edició bilingüe.

Ara que tornen a circular les "[poesies incompletes de Safo de Lesbos](#)", en nova traducció d'Eloi Creus, aquesta tria n'és un bon acompanyant. Anglada remarca a les seves notes que és un treball fet per plaer, sense ambició erudita i dirigit "a les lectores i lectors corrents", però el cert és que la seva sensibilitat literària es percep en cada detall del llibre, començant per unes traduccions que volen ser literals i alhora sonen amb el dring de qui coneix bé la seva tradició lírica. Per mostra aquest epigrama d'Ànite de Tegea:

També tu vas morir entre els matolls de moltes arrels,
Locris, la més àgil de les gosses amigues dels lladrucs;
en la teva pota lleugera et clavà
un verí funest un escurçó pellbigarrat.

Els lloms descolorits
El paradís líric de Maria Àngels Anglada
Jordi Puntí

nuvol.com

↓

Fes-te subscriptor de Núvol

Suma't al digital de cultura i gaudeix d'un munt d'avantatges

- Participa en sortejos setmanals i guanya llibres
- Rep la revista anual en paper
- Accedeix a la Biblioteca del Núvol
- Aconsegeix descomptes culturals

[Subscriu-t'hi ara!](#)

TAMBÉ ET POT INTERESSAR

*Glossa***Recordar per fer justícia**

— Eric Camuñas

*Glossa***Sant Jordi entre escriptors**

— Marta Aliguer

Tot el que no llegirem

Joan Burdeus

nuvol.com

*Opinió***Tot el que no llegirem**

— Joan Burdeus

EN PORTADA

*Parlem amb...***Eduard Bertran: "La concepció clàssica de la Fotografia està canviant"**

— Josep Maria Cortina

*Opinió***Tot el que no llegirem**

— Joan Burdeus

*Opinió***El mètode Rubert**

— Josep Ramoneda

*Vet-ho aquí***El llegat de Juan Carlos Martel Bayod**

— Jaume Forés Juliana

EL MÉS VIST

- 1 **Tot el que no llegirem**
— Joan Burdeus
- 2 — Griselda Oliver i Alabau
Els 10 errors més freqüents en català
- 3 **Podem lluitar contra la gana emocional?**
— Pol Torres Criado
- 4 **Un Sismògraf verd, tranquil i lunar**
— Oriol Puig Taulé
- 5 **Jordi Martí Monllau i la potencialitat alliberadora del discurs**
— Gerard Furest i Dalmau

NÚVOL[Sobre Núvol](#) [Publicitat](#) [Contacte](#)

Segueix-nos:

